

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

HØYRING AV FORSLAG TIL SKOGVERN

OSDALSVATNET

VOLDA KOMMUNE

Høyringsfrist 10.05.2022

2021/2238

Framsida: Sør i Osdalsvatnet (foto: Øivind Leren)

Bakgrunn

Gjennom behandlinga av stortingsmeldinga Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfald (Meld. St. 14 (2015-2016)) vedtok Stortinget ei opptrapping av skogvernet i Noreg til 10 % av skogarealet. I februar 2022 var om lag 5,2 % av skogarealet og ca. 3,9 % av den produktive skogen verna i Noreg. Det er eit nasjonalt miljømål at «*et representativt utval av naturtypar i skog blir verna for kommande generasjonar*». Vern av skog er også viktig for å nå fleire av dei andre miljømåla, til dømes at «*utrydding av trua artar i skog skal opphøyrast og status for artar i nedgang skal ha blitt forbetra innan 2020*» og at «*mangfald av naturtypar i skog skal bli tatt vare på eller gjenoppretta innanfor sitt naturlege utbreiingsområde, og slik at alle stadeigne artar finns i levedyktige bestandar*».

I stortingsmeldinga vert auka skogvern framheva til å ha stor positiv effekt på trua artar i skog, og Regjeringa vil vidareføre det langsiktige arbeidet med skogvern. Dette skal skje ved vern av offentleg eigd skog og ved frivillig vern av privateigd skog. Frivillig vern inneber at skogeigarane tilbyr staten vern av eigen skog.

Dersom ein har naturfagleg kunnskap om det aktuelt tilbodsområde frå før, kan slike data bli lagt til grunn for ein eventuell verneplanprosess. Dersom området ikkje er kartlagt tidlegare, vil miljøvernstyresmaktene også vurdere tilbodet og sette eventuelt i gang med naturfaglege registreringar for å kartlegge verneverdiar. I Møre og Romsdal er ein vesentleg del av den verneverdige skogen kartlagt tidlegare og aktuelle data er tilgjengelege i www.naturbase.no.

Om det på bakgrunn av ei slik registrering vil vere aktuelt å fremme eit verneforslag for det aktuelle arealet, skal det gjennomførast forhandlingar med grunneigar om avgrensing, verneforskrift og økonomisk erstatning. Når staten og grunneigar er kome til semje om desse punkta, vil området gjennomgå ei vanleg saksbehandling i tråd med naturmangfaldlova.

Tilbodet

Statsforvaltaren fekk tilbod om frivillig skogvern på gnr/bnr 59/3, 5, 6, 7 og 8 i Osdalen i Volda kommune. Det omfattar eit areal på ca. 1462 dekar. Tilbodet vart framsett i brev frå ALLSKOG SA den 29.04.2021.

Det naturfaglege grunnlaget for eit vern er basert på ei kartlegging av naturtypar i Volda «Supplerande kartlegging av naturtypar i Volda kommune. Møre og Romsdal fylke rapport 2008-02.»

ALLSKOG har taksert skogen i tilbodsområdet, og det blir forhandla fram ein erstatningsavtale med grunneigarane. Området vil ikkje bli tilrådd verna før avtalen om erstatning er signert, men ALLSKOG har på vegne av grunneigaren akseptert at planprosessen vert sett i gang. Statsforvaltaren meldte oppstart av verneplanprosess for området i brev av 12.01.2022.

Heimelsgrunnlag

Vern av spesielle område eller førekomstar skjer i medhald av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfald (naturmangfaldlova) jf. §§ 33-51. I naturmangfaldlova er det gjeve heimel for vedtak av ulike vernekategoriar. Vernekategorien naturreservat, som er det strengaste vernet etter naturmangfaldlova, blir foreslått brukt for skogsområda i dette verneplanframlegget.

Naturmangfaldlova § 37 i har slik ordlyd:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdetets skjøtsel.»

Naturfaglege registreringar

I naturbase er det registrert fire lokalitetar med rik edellauvskog som dekkjer store delar av tilbodsområdet.

I sørvest ligg ein kartlagt lokalitet Vassendskreda-Blomneset BN00022178 med rik edellauvskog av kategori A (svært viktig) som vert omtala slik:

«Lokaliteten ligg på vestsida av Osdalsvatnet, mot sørenden av vatnet, nokre kilometer sør for Austefjorden og er ein rik edellauvskog med ein del store almetre. Dette kan vera den eldste intakte almeskogen i kommunen. I sørenden er det skredmark som ber preg av beite. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3). Supplerende undersøkelser på artsmangfold er sammenstilt av John Bjarne Jordal 09.11.2016 på oppdrag av Miljødirektoratet, basert på undersøkelser sammen med Perry G. Larsen 11.06.2012 (ARKO-prosjektet, jf. Artskart).

Av planter kan nemnast alm (NT på raudlista), bergfrue, brunrot, hassel, hengjeaks, hundekveke, kratthumleblom, kvitblattistel, mjøduert, myske, myskegras, ormetelg, rosenrot, skogsalat, skogsvinerot, stankstorkenebb, storfrytle, storklokke, strutsving, trollbær, trollurt og turt. Av sopp vart det m.a. funne almeknippsopp *Hypsizygus ulmarius*, almekolsopp *Hypoxylon vogesiacum* (NT på raudlista), glimmerblekksopp *Coprinus micaceus*, narrepiggsopp *Kavinia himantia* (NT på raudlista), blå barkhette *Mycena pseudocorticola*, lønnekjuke *Oxyporus populinus*, seig østerssopp *Pleurotus dryinus* og grå trompetsopp *Pseudocraterellus undulatus*. Av lav vart det funne m.a. filthinnelav, flishinnelav, grynvrøge, kystnever, kystvrøge, lungenever, muslinglav, puteglye, skrubbenever, stiftfiltlav, sølvnever og vanleg blåfiltlav. Av mosar vart det funne m.a. ryemose *Antitrichia curtipendula* (JBJ) og drønningmose *Hookeria lucens* (KJG).

Nye registreringer i 2012: Utvalg av lav, moser og sopp på grov alm (ikke nevnt ovenfor): Bilimbia sabuletorum, bleikdoggnål (NT), klosterlav (NT), kystdoggnål (NT), kystfiltlav, kystårenever, bleikbustehette, buttbustehette, fleinljåmose, glansmose, kystbustehette, kystmoldmose, pløsegullhette, putehårstjerne, putevrिमose, ryemose, skjermose, tønnebustehette, Lasiobolium lonicerae, Lophiotrema brunneosporum, løvbarkskorpe (NT) og Stictis radiata. Av planter ble det notert maurarve, sanikel, skogkarse og vårmarihand.»

Søraust i tilbudsområdet er Storenakken BN00022225 med rik edellauvskog av kategori A (svært viktig) som vert omtala slik:

«Lokaliteten ligg i sørenden av Osdalsvatnet, på austsida, nokre kilometer sør for Austefjorden og er eksponert mot vest og sørvest. Det er ein rik edellauvskog av gråor-almeskogstype. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3).

Vanlegast er frodig og godt utvikla høgstaude-storbregneskog, med overgang mot småbregneskog og svakt utvikla lågurtskog i sørenden, kor det er meir solinnstråling. Viktigaste treslag er bjørk og gråor, elles førekjem hassel, osp, rogn og selje, alm er meir spreidd.

Av planter kan nemnast alm (NT på raudlista), bergfrue, brunrot, hassel, hengjeaks, hundekveke, kratthumleblom, kvitbladtistel, lundrapp, markjordbær, myske, myskegras, ormetelg, rosenrot, skogfiol, skogsalat, skogsvinerot, stankstorkenebb, storfrytle, storklokke, strandrøyr, strutsving, sumphaukeskjegg, trollbær, trollurt og turt.»

Nordaust i tilbudsområdet Bjørnneset BN00022179 med rik edellauvskog som er vurdert til verdi B (viktig). Denne er ikkje så godt undersøkt, men vert omtala som.

«Edellauvskog med alm, hassel, osp, hegg og or og med varmekjære og fuktigheits krevjande planter lav og mosar. Alma her er eindel yngre enn i nabolokaliteten på Blomneset og ein av få lokalitetar der foryngelsen ikkje er skadd av hjort. Truleg på grunn av ein del storsteina ur i deler av avgrensinga. (K. J. Grimstad, pers. medd.)»

Kunnskapsgrunnlaget viser at området har kvalitetar for vern som naturreservat. Her er rik edellauvskog med stort innslag av alm, i lågareliggande område. Mangelanalysar av skogvernet gjort av Norsk institutt for naturforskning i 2016 viser at slik skog er underrepresentert i verneområda. Her er såleis både sjeldne og trua naturtypar og artar.

Skogbruk

Slike lågareliggande skogar har tradisjonelt vorte utnytta til ved- og tømmerhogst og beite.

Fakta ut frå skograpport Kilden:

Totalareal: ca. 907 daa

Det er ikkje utført skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i området.

Svært viktige naturtyper i skog: 151 daa- Rik edellauvskog

Produktivt skogareal(AR5): Ca. 84 daa

Skog, høg bonitet	Skog, middels bonitet	Uproduktiv skog	Skrinn og jorddekt fastmark	Ikke klassifisert
47	37	539	230	54

Skogressurskart (SR 16) – volum (daa):

0-100 m ³ /ha	100-200 m ³ /ha	200-300 m ³ /ha	300-400 m ³ /ha	> 400 m ³ /ha
590	155	32	0	1

Her er dels bratt areal og relativt lite produktiv skog innanfor avgrensa område. Området har vanskelege driftstilhøve og ikkje vegtilkomst. Det kan sjå ut til at det er tre granbestand ned mot vatnet. Arealgrunnlag og driftstilhøve gjer at området har liten verdi for skogbruket.

Figur 1 Det står ein del gran ned mot vestsida av Osdalsvatnet.

Andre brukarinteresser

Området er sett av til LNF-område i kommuneplanen sin arealdel.

Tussa Energi har konsesjon frå 1922 for vasskraftproduksjon i området (Kopa kraftverk). Osdalsvatnet er regulert med HRV 157 m.o.h og LRV 145 m.o.h. Det foreslåtte naturreservatet grensar ned til magasinet.

Det er kartlagt eit digitalt potensiale på 2,1 GWh for vasskraftutbygging i området.

Saksbehandling

Oppstartsmelding

Statsforvaltaren sendte ut melding om oppstart av verneplanprosessen for etablering av naturreservat til fleire aktuelle interessepartar i brev av 10.01.2022. Frist for innspel til planarbeidet var sett til 11.02.2022.

Det har kome 9 innspel til oppstartsmeldinga. Direktoratet for mineralforvaltning, Mørenett AS og Statnett har ingen merknader. Riksantikvaren viser til fylkeskommunen.

Statens Kartverk foreslår Vassendskrida og Blomneset som namn, alternativt Osdalsvatnet.. Språkrådet støttar dette.

Landbrukskontoret Ørsta Volda viser til at det er hogd sør for tilbudsområdet og der skal plantast til att. Dei meiner det er viktig at eit vern ikkje kjem i konflikt med skogproduksjon.

Møre og Romsdal fylkeskommune ber om at grensene vert lagt slik at dei ligg utanfor byggegrensa mot vegen. Denne er 20 meter frå senterlina på vegen.

NVE viser til at Mørenett AS har områdekonsesjon her. Her er eit digitalt kartlagt småkraftpotensiale på 2,1 GWh/år som NVE ber statsforvaltaren orientere grunneigaren om. Vidare oppfordrar dei statsforvaltaren om å be skogeigarane om å opplyse om her er privatrettslege forhold som som kan få betydning for vernet, herunder om grunneigarane har fått/får erstatningar.

Etter ei ny vurdering foreslår vi å bruke Osdalsvatnet som namn på naturreservatet.

Drift og vedlikehald av fylkesveg 5794 tiltak som kan påverke verneverdiane i skogen. Vi tilrår ei sone på 10 meter utan vern mellom vegkant og reservat. Dette burde tilfredsstillere kravet til siktrydding.

Statsforvaltaren har ikkje kompetanse eller kapasitet til å vurdere dei privatrettslege forholda ved kraftutbygginga. Dette vil ikkje berøre dei avtalte erstatningssummane for skogvernet. Elles er drift og vedlikehald av kraftanlegget ivareteke i verneforskrifta.

Vidare saksgang

I samsvar med naturmangfaldlova og saksbehandlingsreglane i denne, sender Statsforvaltaren med dette verneframlegget på høyring.

Skogen er taksert av ALLSKOG i samarbeid med Staten sin skogsakskunnige. Det blir gjennomført forhandlingar med grunneigarane om erstatning, avgrensing og framlegg til forskrift.

Etter denne lokale og sentrale høyringa, vil Statsforvaltaren, på bakgrunn av høyringsdokument og innkomne fråsegner, skrive ei tilråding til Miljødirektoratet. Direktoratet fremmer så saka for Klima- og miljødepartementet som deretter vil førebu ho og legge fram eit framlegg om vernevedtak for Kongen i Statsråd. Eit vernevedtak kan tidlegast skje i desember 2022.

Etter vernevedtaket ved kgl. res. vil erstatningar bli utbetalte i samsvar med avtalen. Statsforvaltaren får så i oppdrag å gjere vedtaket kjent og sørge for at reservatet blir merka og skilta. Merking og oppmåling blir gjort av jordskifteretten etter krav frå Statsforvaltaren om grensegang og merking.

Framlegget til naturreservat går fram av vedlagt vernekart.

Vedlegg 1.

Forskrift om vern av Osdalsvatnet naturreservat, Volda kommune, Møre og Romsdal

Fastsett ved kongeleg resolusjonmed heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar.

Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Volda kommune: 59/3, 5, 6, 7 og 8.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 1462 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet..... Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Volda kommune, hos Statsforvaltaren i Møre og Romsdal, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar

- a. vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerna planter og sopp inkludert lav eller delar av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode
- b. dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode
- c. det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endra naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde, andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker el. l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte tilførsler av forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmmande.
- d. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- e. bålbrekking er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp
- b. jakt og fangst i samsvar med gjeldande lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- d. vedlikehald og bruk av eksisterande jakttårn

- e. beiting
- f. utsetting av saltsteinar
- g. oppsetting av midlertidige, mobile jaktårn for storviltjakt
- h. fjerning av mindre mengder kvist i samband med utøving av storviltjakt
- i. bålrensing med tørrkvist frå bakken eller medteken ved i samsvar med gjeldande lovverk
- j. drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel

- a. motorisert ferdsel er forbode, medrekna landing og start med luftfartøy
- b. utanom eksisterande stiar er sykling, riding og bruk av hest forbode

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltaki samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltingsoppgåver som er bestemt av forvaltingsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingskøyring.

Ferdselsreglane i § 5 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. naudsynt motorferdsel for uttransport av sjuke og skadde bufe. Køyretøy som nyttast skal vera skånsamt mot markoverflata. Det skal gjevast melding til ansvarleg oppsyn for verneområdet før køyring skjer
- b. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy som ikkje set varige spor i terrenget
- c. naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta
- d. landing og start med Forsvarets luftfartøy

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne
- b. tiltak i samband med forvaltning av vilt og fisk
- c. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med andre køyretøy enn lett beltekøyretøy som nemnt i § 6 andre ledd bokstav b
- d. ringbarking, hogst og uttak av gran, platanlønn og andre framande treslag
- e. merking og rydding av nye stiar
- f. avgrensa bruk av naturreservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav d
- g. oppsetting og vedlikehald av gjerde
- h. gjenoppføring av bygningar og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade
- i. bruk av naturreservatet til miljøtilpassa reiselivsverksemd i samsvar med plan godkjent av forvaltningsstyresmakta
- j. øvingskøyring for formål nemnt i § 6 første ledd
- k. naudsynt motorferdsel for aktivitetar etter § 4 bokstav f, j og § 7 bokstav b, d, g og h

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltingsstyresmakta kan gjera unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsynet til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det naudsynt, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltingsstyresmakta, eller den forvaltingsstyresmakta bestemmer, kan setja i verk tiltak for å oppretthalda eller oppnå den natur- og kulturtilstanden som er føremålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningsliner for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningsliner for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltingsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som skal ha forvaltingsstyresmakta etter denne forskrifta.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.